

najboljših sredstev, ta je pred drugimi, on zmaguje in zapoveduje, ali pa se vsaj ubrani propada!

Zakaj je slovensko kmetijsko gospodarstvo v naši državi v splošnem pred drugim, kljub svoji malorodovitni zemlji? Zato, ker se slovensko kmetijsko ljudstvo od časov Slomškovih naprej smotreno izobrazuje in izpopolnjuje, ker ima vsled tega višjo splošno in tudi stanovsko izobrazbo. In odkod ima to? Iz društev!

Sklep.

Navedel bi lahko iz življenja še stotine praktičnih vzgledov, kako ugodno vpliva izobrazba in dobra tef poštna organizacija na mladino ter nam prinaša obilo koristi za poznejša leta. Naj navedem samo še en prizor iz domače fare! Slovensna maša je: v vzornem redu stojijo uniformirani gosilci in Orli ter se vestijo mladenke Marijine družbe in Dekliške zveze. Ob strani sede resni možje in očetje ter skrbne matere-gospodinje, nad vsemi pa čutimo dih božji. Ni samo pri nas, tudi v mnogih drugih farah je tako. Zato se oklepajmo organizacij, v njih se izobrazujemo, bodimo in tudi poštno po težkem delu razveselimo! Učimo se v njih ponižnosti pred Bogom, služiti bližnjemu, a vse v samozavesti in spoštovanju do sebe in svojega stanu. V organizacijah spoznavajmo in z njimi očuvajmo najlepše svetinje slovenskega krščanskega našega ljudstva!

Fr. Sal. Gomilšek.

Veselo delo v mladeniških zvezah.

Navdušujoči članki urednika dr. Antona Korošca v »Slov. Gospodarju« in v »Našem Domu«, živa izobraževalna potreba pa vedno ogroženi naš narodni obstanek zlasti ob mejah so vzbudili mladeniško gibanje in z njim prvo Mladeniško zvezo v Jarenini l. 1901. Tej so sledile nove zveze po Slov. goricah, tej pravi domovini zgodovinsko izredno važnega mladinskega pokreta na Slovenskem.

Kako je bilo v Jarenini? Začetki so bili skromni. Citalnica bralnega društva v kaplaniji ob cesti je bila prva mladeniška zbornica. Mladenci so sprva nastopali večinoma z deklamacijami. Tak navdušen deklamator je bil Franc Šekol, ki je že na Slomškovi slavnosti na Slomškovem rojstnem domu deklamiral »Popotnico vojaško«, da so ga vsi občudovali. Pozneje je nastopal tudi kot govornik, tik pred vojsko je postal prvi občinski svetovalec na Pesnici, tej dolgoletni nemškutarski trdnjavi. Vojska ga je kot ujetnika v sibirskih ravninah položila v prerani grob. Nekoč smo v samih deklamacijah proslavili sv. Alojzija. Navduševalne govore duhovnega voditelja so fantje željno vsrkavali v se in si v nemali mlada srca. Od prvih zvezarjev še živijo nekateri kot župani, občinski odborniki in zavedni posestniki v Jarenini.

Ko sem bil koncem leta 1901 prestavljen k Sv. Barbari v Slov. goricah, smo kmalu po novem letu tamkaj osnovali mladeniško zvezo. Naučili smo se nekaj pesmic, med temi »Hej Slovenci« in »Velegrejsko himno.« Nekoč smo skupaj pohitili k Sv. Rupertu na shod bralnega društva. Zapeli smo pesem, za mojim poučnim govorom sta še nastopila dva mladeniča. Župnik Pajtlar je mlada junaka pred vsemi pohvalil. In družba mojih deset fantov je bila kakor v nebesih. Domov grede smo se pogovorili, da začnemo tudi mi z mladeniško Marijino družbo. Teh deset mladeničev je bilo, ki so se prvi oglasili za njo. S kolikim navdušenjem smo se udeležili prvega mladeniškega shoda pri Sv. Trojici in pri Sv. Lenartu leta 1903, se še danes živo spominjam. Domov grede od Sv. Lenarta smo z ruperškimi mladeniči tako navdušeno popevali lavretanske litanije, da so nas ljudje po vrhovih radostno poslušali.

Nekoč smo se peljali k St. Iliju na mladeniško veselico. Tam so nas sprejeli s posebnimi nagovori. Ko smo se vračali, so mi fantje polni veselja pravili: »Kaj tako lepega še nismo doživeli! Kako veličastno so nas sprejeli šentiljski fantje!«

Se delujejo nekateri od teh fantov. Eden izmed teh je zelo veljaven naš pristaš in župan. Bog ga živi!

Ko sem leta 1903 prišel k Sv. Benediktu v Slov. g., sem našel tamkaj že navdušeno četo mladeničev, ki jih je organiziral nepozabni mladino ljub in vsled strašnih vojskih krivic prerano umrl kaplan Muršič, poznejši franski župnik. Kmalu smo se strnili v mladeniško zvezo, v kateri smo zlasti gojili govornišvo. Mladenci so nastopali kot navdušeni govorniki, zlasti Franc Caf, Peter Cetl in v Sribiji padli Franc Roškar. V zimskem času smo imeli tečaje, na katerih smo predelali občinski red in občinski volilni red za bivšo Stajersko. 35 nas je leta 1904 pohitelo na vseslovenski mladeniški shod na Brezje, med temi je bilo tudi nekaj mož. Rudeča zastava mladeniške Marijine družbe je ponosno plapolala, ko smo se v dveh čolnih peljali po celem bleškem jezeru. V enem so bili molilci, v drugem pevci. Tega največičastnejšega vseslovenskega mladeniškega shoda, ki je prebudil mladeniče po vseh slovenskih deželah, se še danes hvaležno in veselega srca spominja vsak udeleženec.

Tudi na telovadbo smo že mislili. Ko smo imeli nekoč v Mariboru sejo radi shoda na Brezjah, nam pokaže rajni Štef, urednik iz Ljubljane, izdelan telovadni krog, kakoršnega je on zamislil. Ko se je vračal v Ljubljano, mu je žal prišel v izgubo.

Ko sem župnik ob pri Sv. Petru na Medvedovem selu, sem imel vsak mesec nauk za mladeniško Marijino družbo v veliki sobi, v kateri sem stanoval. Ko je bil nauk končan, smo začeli shod Mladeniške zveze. Tako so vsi fantje ostali skupaj. Poživljali smo shode s petjem, umetnim in narodnim. Fantje so deklamirali in govorili. Umestokrat nas je razveselil govornik iz Nemškega, komor so

hodili delat mladeniči in možje. Ti govori so bili posebno zanimivi. Poročali so mladeniči, kako je med Nemci, kako živijo Francozi, kako so kaj zavedni Slovani, ki so delali med Nemci. Med vojsko smo dostikrat v svoji sredi pozdravili fante-vojake, ki so nam poročali žalostne in vesele dogodke. Moram priznati, da so bili shodi dostikrat zelo zanimivi, poučni in navduševalni obnem. Iz Mladeniške zveze se je rodil Orel, ki je deset let krepko deloval obnem z Mladeniško zvezo in še danes deluje.

Ko sem se leta 1919 povrnil k Sv. Benediktu, smo takoj poživili nekdanjo v vojski zaspalo Mladeniško zvezo, ki danes živahno deluje obnem z orlovskimi odseki.

Castna je zgodovina mladeniških zvez. Še danes so ravno tako opravičene kot ob svojem začetku. Nekateri bi je radi nadomestili z orlovskimi odseki. Pa se ne da. Ali naj vsi cni mladeniči, ki nimajo veselja do telovadbe, ali niso sposobni za njo, ali so predalec od cerkve, pogrešajo izobrazbe, organizacije? Dajmo jim mladeniško zvezo. Te člani naj bodo tudi vsi Orli, ki naj v mladeniški zvezi s svojim večjim znanjem ob rojstvujejo tudi fante, ki ne morejo biti člani odsekov. Ob rojstvu mladeniških zvez in še danes so najtrdnjša podlaga zvezam in odsekom mladeniške Marijine družbe. Kjer te cveto, tam prospevata krasno mladeniška skupna z orlovskimi odseki, ki naj po vsakomesečnem nauku skupno zborujeta. Čas je, da poživimo naše mladeniške zveze in še nove ustanovimo. Naj da pobudo za to mladeniški dan!

Krščanski učitelj šoli odrastli mladini.

Teško se poslavljamo krščanski učitelji leto za letom od iz šole izstopivših učencev, izročujoči jim odpustnice in dajajoči jim zadnje nauke na življenja pot. Kajkrat se dogaja, da solznih oči gledamo za njimi, ko odhajajo nekateri veselih, drugi pa žalostnih korakov iz šole, kjer so prejeli prve nauke, kjer so se vzgajali in pripravljali za življenje. Bojimo se zanje, ker vemo po izkušnjah, ki jih doživljamo dan za dnem, kolikim nevarnostim bodo izpostavljeni v vrtincu življenja. V duhu nam stopajo pred oči mnogobrojni sovražniki mladine, kakor ničvredne družbe, slaba društva, alkohol, slabo čtivo, denar itd. itd.

Zasmilijo se nam. Najrajši bi šli za njimi, toda vežejo nas službene dolžnosti na njih mlajše bratce in sestrice. Ali naj jih pozabimo in zapustimo ravno v času, ko bi bili našega vodstva in varstva še najbolj potrebni? Ne! Krščanski učitelj se zaveda svoje dolžnosti in ne bo je opustil. Po končanem šolskem delu stopa med šoloodraslo mladino, med njo, ki preživljajo nevarno mladeniško dobo, v kateri se je toliko moralno pokvari ter jo utrjuje v veskem prepričanju, ki je edino močno sidro v viharju življenja, zmot in zablod.

Da, da! Krščanski učitelj se zaveda, da je verski moment najvažnejši pri vsaki vzgoji, kajti le-ta krepi, tolaži in bodri vsakega človeka, in prav posebno pa še našega kmeta, ki z molitvijo in zaupanjem v Boga pričinja in končava svoja dela. Težka so bremena našega kmeta, obupal bi ob nezgodah, toda trdno versko prepričanje njegovo, zaupanje v Boga, ga obdrži pred padcem in mu daje novih moči.

Pa krščanski učitelj ne stopa samo takole mimogrede med svoje nekdanje učence, on zanje žrtvuje nedeljske popoldneve, jih zbira in vodi na domače griče in gorice, na naša polja, travnike in gozde, opazujoč z njimi lepoto narave, navdušujoč jih v senci košatega drevesa za domačo rodno grudo, ki je tako čudovito lepa, bogata! On vodi tudi šoloodraslo mladino do spoznanja in samozavesti, da ni lepšega kraja, kot je domači rojstni kraj. Ključ ti mladina: Na gore naše in doline, naj spomin ti nikdar ne izgine! Naše polje, log in gaj — bode tvoj zemljski raj! Gorice naše in vodice — ljubi kot sestrice! Le zemlja, ki te je rodila, bode tvoja naj gomilal!

In pozabil ne bo krščanski učitelj na takih sprehodih zapeti z mladino lepo narodno ali umetno pesem, opeva jočo domovino. In vzkliknil bode s pesnikom Golarjem:

»Mila, kakor pesem slavčeva
je slovenska govoriga,
kot menihu sladko pela bi
v nebesih rajska ptica.«

Ali pa bode citiral Medvedovo:

»Sladka materina govoriga,
lepa mina zemskih vseh glasov,
mojih misli ti glasnica,
tvoj obliž me zadnji blagoslov!«

Poleg ljubezni do domovine, do rodne zemlje, mile slovenske govorige in lepe pesmi pa gleda slovenski krščanski učitelj, da razširi in utrdi v šoloodrasli mladini ono znanje, ki ga je prejela mladina v osnovni šoli. Ustanovil bo, kjerkoli se mu bo glasilo za nadaljno izobrazbo dovolj mladeničev, kmetijsko-nadaljevalne tečaje. V njih bode razširjal mladeničem obzorje splošne naobrazbe, a kar je še posebno važno, podajal jim tudi strokovno stanovsko izobrazbo. »Kakor ded tako oče in kakor oče tako sine ne velja več. Odpiral pa bo slovenski krščanski učitelj v takih tečajih mladeničem oči, da bodo uvidevali tudi veliko potrebo stanovskih organizacij. Skrb njegova bo, da bo vsak katoliški človek član vsaj ene organizacije, bodisi društva ali zadruga. In, če se mu bo posrečilo to, tedaj ne bode naša družva štela samo po nekaj članov, ampak na tisoče. In, ko se bo doseglo to, tedaj šele bo prišel do veljave pregovor, ki pravi: »V slogi je moč, v neslogi pogin.«

Krščanski učitelj pa zbira mladino tudi v društvi povsod tam, kjer jih že imajo, a kjer jih še nimajo, jih ustanavlja. Krščanski učitelj kliče te mladina, kliče te kr-

ščanski mladenič na skupno društveno polje, kajti dobro društvo pod vodstvom krščanskega učitelja ali duhovnika je dragocena šola, blagoslov za vso župnijo in občino. V mislih imam izobraževalna, pevška, telovadna, glasbena in druga društva. V njih predavamo, prepevamo, telovadimo, prirejamo igre — skratka: se učimo in vzgajamo. Fantje, ven iz nesrečnih gostilen, proč od vina, žganja in kari, pač pa v lepo in bratsko društveno življenje! Kar je mogoče že po mnogih krajih, to mora biti mogoče povsod za napredek in blagor milega nam slov. naroda.

Nisem napisal teh misli prvi; znane so že, pa še ne dovolj uvaževane! Še vedno so prepri, pretepi in poboji med slovenskim narodom, še vedno je razširjeno med njimi pijančevanje; še ni izginila surovost, zato je take vrste delo nujno potrebno, da čimprej izginejo iz našega narodnega telesa vsi madeži, ki naš narod ponižujejo pred drugimi, omikanejšimi narodi. Šoli odrasla mladina na dan in ven na plan! Tudi krščanski učitelj te kliče in vabi, ker te ljubi z vso dušo in ti hoče dobro. Po tebi, šoli odrasla mladina, naj vstane naš narod močan, jednolice volje, krepak, življenjapoln. Po tvoji ljubezni do domovine bo prenehalo nesrečno izseljevanje v tujino; po tvoji umski izobrazbi se bode dvignilo blagostanje; po tvoji srčni vzgoji pa naj zasije sreča po vseh naših vaseh in domovih.

Krščanska šoli odrasla mladina! Na mladeniški tabor, ki se bo vršil v dnevih avgusta v Mariboru, pride tudi krščanski učitelj. Pohiti z njim v čira največjem številu! Okleni se ga. Kakor se ovija bršljan okrog drevesa, ker rabi opore, da se more razvijati in rasti kvišku, tako rabiš ti krščanskega voditelja, po katerem moreš kvišku umsko in srčno. Tudi slovenski krščanski učitelj ti proži roko — sezi vanj!

Po »Slov. Učitelju.« — 5.

Ne v krčmo, temveč v zadrugo.

Denarja ni, trgovina z živino, lesna trgovina počiva, slišimo tarnati dan za dnevom, vidimo pa kljub temu, da so gostilne polne pivcev, osobito iz krogov mladine. Z žalostjo v srcu opažamo, da velik del današnje mladine preveč zapravlja, premalo varčuje, da ne misli na — bodočnost. Mnogi mladeniči zaslužijo lep denar kot splavarji, pri plavljenju lesa, kot delavci na žagah itd., a večji del tega lepega zaslužka ostane v soboto, nedeljo in ponedeljek v gostilni, le malo se naloži v posojilnice. Zato je opravičen poziv na mladino: Ne v krčmo, temveč v — zadrugo! Ta poziv naj vzbudi v mladini smisel za varčevanje, naj mladino privede k temu, da misli na bodočnost. V vsaki večji župniji deluje kmečka posojilnica in daje vsakomur možnost, tudi najmanjše zneske plodonosno naglati. Mladino treba pridobiti za to, da bo redno vsako nedeljo ali vsaj vsak mesec vlagala svoje prihranke ali del zaslužka v posojilnico. Nič ne de, če prinese vsakokrat le en dinar, svota bo naraščala, s tem tudi veselje do varčevanja, pridobil se bo marsikateri stotak, ki bi sicer bil zgubljen. Varčevati treba začeti pri najmanjših zneskih, odredi si moramo kak užitek, da moremo na ta način nekaj prihraniti za bodočnost.

Ne samo, da se v krčmah porabi mnogo denarja, temveč se, kar ni nič manjše zlo, zapravi mnogo dragocene časa. Svoj prosti čas naj mladina posveti svoji izobrazbi, naj čita poštno knjige in časopise, naj se udeležuje predavanj in shodov, prireditvev, pri katerih naj tudi sodeluje, naj se zlasti udeležuje poučnih tečajev. Poučni tečaji se prirejajo po vseh okrajih, a mnogokrat pogrešamo pri istih mladino, oziroma je njena udeležba nezadostna. Neopomembni so zlasti gospodarski in zadrugni tečaji. Namen teh tečajev je izobraziti našo mladino in jo usposobiti za vodstvo gospodarskih društev in zadrug. Več kot 10.000 agilnih delavcev rabimo v odborih kmetijskih podružnic ter načelnih in nadzorstvih zadrug v Sloveniji. S približno 20letnim zadrugnim delom se nam je posrečilo ustvariti mogočno denarno zadrugništvo, katero je osamosvojilo kmetje, ga napravilo neodvisnega od tujega kapitala, mu nudi ceno pomoč v sili, kar pride posebno sedaj v poštev, ko razne banke od svojih dolžnikov zahtevajo okrog 30% obresti. V razvoju so gospodarske zadruge, večinoma povojne ustanovitve, kakor tudi strojne in električne zadruge. Pri teh zadrugah sodelovati in vztrajno delovati nato, da se iste spolnijo in ojačijo, je naloga sedanjosti in bodočnosti, je naloga sedanje in bodoče generacije. Veliko, obnem pa za splošnost zelo koristno delo čaka mladino; za to delo treba dolgoletne, temeljite priprave. Ako hočemo zasigurati zadrugništvo, osobito blagovnemu zadrugstvu, trajne uspehe, moramo stremeti za tem, da bo mladina prožeta zadrugnega duha, da se bo v vsem svojem delovanju ravnala po zadrugnem geslu: Vsi za enega, eden za vse! Prava krščanska ljubezen do bližnjega naj bo zvezda vodnica mladini vselej in povsod! Zato naš poziv: mladina v zadrugo!

Zboljšanje dohodkov, zmanjšanje stroškov se doseže potom zadrugništva. Zadrugništvo pa ima tudi namen odpreti nove vire dohodkov. Živimo v času težke gospodarske krize; pomanjkanje gotovine je povzročilo zastoj v lesni trgovini; v trgovini z živino itd., treba misliti na vire novih dohodkov. Mlekarstvo in perutninarstvo je v stanu tudi malemu posestniku pripomoči do lepih, stalnih dohodkov. Umno mlekarstvo in perutninarstvo, priprava izdelkov za trg, skupna prodaja, oziroma izvoz mleka, mlečnih izdelkov, jajc in perutnine se more izvršiti le, potem zadrug. Novo, široko polje zadrugnega dela se odpira našemu kmečkemu stanu, se odpira mladini, ki bo kmalu poklicana vstopiti v vrste zadrugnih delavcev, v vrste zadrugnih voditeljev.

Še bolj kot v vojski je potrebna disciplina v zadrugstvu, je potrebno se ravnati po starih, preizkušanih zadrugnih načelih. Odgoja v tem smislu je potrebna; mladenci, ki prosodi večino svojega prostega časa v krčmi,

ne bo imel one zavednosti, da bi trenutne male dobičke ali ugodnosti zapostavljal končnim uspehom združništva, ne bo imel one moči, da bi v težkih časih — tudi v združništvu, kakor pri vseh človeških ustanovah lahko nastopijo težki časi — vstrajal in s podvojeno silo se trudil, da čimprej privede zadrugo na pravo pot. Iz mladine, katera posedla večinoma po krčmah, se rekrutirajo oni nesrečneži, ki se teden za tednom udeležujejo raznih pobojev, ki so zahtevali že človeške žrtve. Mi našo mladino že več kot 30 let združujemo v mladinskih društvih, izobraževalnih društvih itd. in vemo, da mladina, ki je našim klicem sledila in prosti čas uporablja za svojo izobrazbo, nima zveze z raznimi nesrečnimi slučajji, katere liberalni listi opisujejo kot sadove »klerikalne« vzgoje. Namen letošnjih mladinskih dnevo je našo mladinsko organizacijo poživeti, dati ji novega poleta, mladini zopet pokazati veliko delo, katero jo čaka, ko bo zavzela mesta svojih staršev, ko bo postala samostojna.

Svetovna vojska in prva leta po vojni, ko se je lahko prišlo do denarja, so marsikoga privedle do tega, da je živel preko svojih razmer, da je več trošil, kakor je bilo potrebno, da ni mislil na varčevanje, ne na zboljšanje svojih pridobitnih razmer. Nastala gospodarska kriza je pa mnogim odprla oči, je pripomogla k iztreznjenju, je pokazala pot k solidnemu delu in zaslužku, zato smatramo kot svojo dolžnost, da mladini, katera bo prav kmalu zavzela mesta svojih staršev, jasno in glasno zakličemo:

Ne v krčmo, temveč v zadrugo!

Vlad. Pušenjak.

Posl. Stefan Falež:

Spomini moža na mladeniško gibanje pred svetovno vojsko.

Mladinski dnevi! Kako lepe spomine vzbujate marsikateremu zdaj že zrelemu možu, v težke vsakdanje skrbi zakopanemu, ki se bori dan na dan za svoj obstanek. Skrb in trpljenje nam orjeta prave brazde na nekdanjem gladkem obrazu. Skrb za svojce nam dostikrat ne da zatisniti trudnih oči. Človeku se zdi, da ga tišči nevidna roka za tilnik in ga sili, da vleče in vleče kakor vleče živinče plug pred oračem. Človek si zaželi počitka, odmora, da se odpočije, da si izravna svoj od dela upognjeni hrbet. Želi, da bi zamogel vsaj za trenutek odložiti moreče skrbi.

Mladinski dnevi! Tudi nam se zdi, da se ob spominu na vas nekako poživimo, pomladimo. Spominjate nas one lepe dobe, ko smo bili tudi mi mladi, brezskrbni, a polni mladinskega navdušenja za lepo, dobro in pošteno. S ponosom se spominjamo tistih krasnih nepozabnih manifestacij naše mladine po celi naši domovini. Tam smo se zbirali in navduševali fantje iz vseh krajev naše lepe domovine. To niso bili več navadni shodi, bili so to tabori, kjer so se zbirali sami mladi, krepki in navdušeni mladeniči, pripravljene vse žrtvovati za svoj dom in svoje svetinje. Omenim naj samo na primer prvi večji mladeniški shod leta 1906 na Brezjah na Gorenjskem, potem na Slajerskem v Slivnici pri Mariboru, na Ptujski gori, Petrovčah, Sv. Jurju ob juž. žel., na šentpeterski gori pod Mariborom itd. Kdo izmed takratnih udeležencev se ne spominja z veseljem tistih krasnih dnevo, ko smo si grelji svoja srca ob velikanskem ognju narodnega navdušenja ter

ga raznašali v zadnji kotichek naše domovine. Kdo se ne spominja rad navdušenih govorov naših organizatorjev dr. Korošca, Gomilšeka, dr. Hohnjeca, Zebota i. dr. Pa tudi preprosti kmetski fantje so niso dali. Nastopali so s početka sicer malo boječe nesigurno, a potem vedno bolj korajžno in samozavestno.

Brezdvomno se imamo ravno temu mladeniškem gibanju zahvaliti, da nas mogočen val germanizacije tistih dni ni utopil in odnesel. Kdo ne ve s kako besnostjo so se zaganjali ravno ob tem času Nemci ob nas ter hoteli s pomočjo Südmärke in Schulvereina potujčiti in zaslužniti, ker so čutili, da se hočemo njihove nadvlade rešiti. Mi se nismo ustrašili ne preganjanja, ne zapostavljanja in zaničevanja, ampak izzivajoče smo jim klicali: »Mi vstajamo, a vas je strah.« Mladeniškemu pokretu zadnjih 20 let se imamo tudi zahvaliti za velikanski napredek našega naroda v narodnem kakor v gospodarskem oziru. Mladeniči, katere je potegnil val mladeniškega gibanja v svojo sredino, so postali z malimi izjemami vsi vzorni gospodarji, ugledni in spoštovani člani javnih korporacij, občinski predstojniki, svetovalci in odborniki, delavni in poštvovalni člani posojilnic, zadrug in društev in zavzemajo povsod vodilna mesta ter na ta način neumorno delajo za občni blagor našega ljudstva. Glejte, take može so nam vzgajili mladeniški dnevi! Seveda niso postali to kar mahoma, v enem dnevu. Bilo je treba še mnogo dela in truda v Mladenških zvezah, Orlu ali v Izobraževalnih društvih, treba je bilo mnogo predavanj, pouka in mnogo čitati. Odreči so se morali marsikateri udobnosti, družbi in fantovski razvadi ter se žrtvovati društvu in se podvreči disciplini. Premagali so vse težkoče, a po zmagi so postali tembolj ponosni in sami s seboj zadovoljni.

Naše društveno življenje pa ni bilo morda brez zabave in veselja, nasprotno, ravno v naših društvih je bilo kaj veselo in živahno življenje, držali smo se pregovora: Veselega človeka ljubi Bog, pa ne kiselce, ki se držijo na jok; ter poleg izobrazbe gojili tudi lepo narodno in cerkveno petje, tamburanje, telovadbo, zlasti smo se še posvetili gledališkimi igram. Z gledališkimi igrami je s početka bilo sicer mnogo težkoč, ker ni bilo ne primernih prostorov, ne odrov, ne kulis, a vstrajnost in požrtvovalnost je zmagala vse ovire in zdaj najdete na deželi z vsem potrebnim opremljene Društvene domove, ki delajo čast celemu kraju. Največ se je gotovo žrtvovala naša duhovščina, ki je z nedosegljivo požrtvovalnostjo delala za razvoj teh društev in naj jo nasprotniki še tako napadajo in obrekujejo, njenih zaslug ne bodo mogli nikdar izbrisati, ker so vpisane v srca ljudstva, za katero je delala.

Vsak dober oče in vsaka poštena mati si želi, da bosta sin ali hčer pridna. Bojita se, da zajde deca na napačno pot, v slabo družbo. Kam ž njimi? Kako jih ohraniti nepokvarjene? Zaupajte jih mladinskim organizacijam. Tje lahko svoje otroke z mirnim srcem pošiljate, tam si bodo pridobili marsikaj koristnega za poznejše življenje, se utrdili v dobrem in poštenem kršč. življenju, ter vam prihranili marsikatero bridko uro, katero bi vam sicer pripravili. Ne recite, otrok naj bo doma, pa je najbolj na varnem. To bi bilo sicer res, ko bi bilo mogoče otroka vedno doma držati, kar pa ni mogoče. Če otroka ne boste uvedli v dobro, pošteno družbo, bodite uverjeni, da si bosta fant ali dekle našla drugo družbo, ki ne bo ne vam pa tudi ne otrokom v srečo in čast.

Svetovna vojska nam ni samo gospodarsko nezmerno škodovala, ampak je pustila tudi z ozirom na našo mladino zelo žalostne posledice. Povsod se pozna, da je par let pri mladini manjkalo odločne očetove roke in da se matere, ker so morale gospodarje v gospodarstvu nadomestovati, imele premalo časa, da nadzorju je otroke, ki so vsled tega mnogi zašli na kriva pota.

Mladinski dnevi 9. in 10. ter 23. in 24. avgusta imajo zelo hvalevreden namen, mladinsko gibanje na Slajerskem zopet poživiti in v pravi tir spraviti, a se vsa dobra mladina zopet zbere ter se navduši za smotreno in požrtvovalno delo v društvih, da se v dobrem utrdi in navzame novega poguma za bodoče delo in boje, ki nas še čakajo na poti do uresničenja cilja, ki smo si ga postavili in le dobro vzgojena, poštena in idealna mladina nam daje upanje, da bo našemu ljubemu, dozdaj vedno zapostavljenemu narodu zasijala boljša in srečnejša bodočnost.

Ob desetletnici vojne.

Te dni je obletnica in sicer deseta začetka svetovne vojne, ki je preplavila Evropo s krvjo ter v par letih uničila, kar je človeštvo skozi dolgo dobo ustvarilo. — Svetovna vojna je bila najstrašnejši zločin nad človeštvom in rane, ki jih je vsekala, še dolgo ne bodo zaceljene. Za to imamo malo upanja, ker se še vedno uganja ista politika, ki je zakrivila strašno človeško klanje ter je uničila poleg milijonov človeških življenj tudi neprecenljive dobrine in pridobitve človeškega dela in kulture.

Dobra štiri leta je divjala strahovita vojna in ko je bil konec, je preostali svet pri vseh svojih nadlogah in žrtvah olajšano in zaupljivo vskliknil: Hvala Bogu konec in nikdar več! Te nade se pa niso uresničile in sicer radi tega, ker so povzročitelji vojne izšli iz nje živi in ravnotako strastni, ko so bili poprej. Deset let že imamo od začetka vojne in skoraj šest let od njenega konca in v tej dobi imamo žalostne izkušnje in pa prilike opazovati, kako se povzročitelji strašnega vojnega zločina šopirijo naprej in kako se povečujejo ter udeležujejo med svetovnim klanjem razvnete strasti in navade. Najhujši militaristi so danes tisti, ki vojnih grozot niso okusili na svoji koži in ki so ob potokih človeške krvi spravljali celo velike dobičke. Po večini držav imamo danes silno razvnete nacionaliste in fašiste, ki se igrajo vojake ter kažejo svoje junaštvo v nasilju nad mirnimi in neoboroženimi sodržavljani.

Sploh pa jadra politika Evrope novi vojni nasproti. Sporne točke, ki so pred deset leti povzročile vojno, so se od tega časa desetero pomnožile in vsak dan se lahko po slučaju — po kakem atentatu, prekoračenju mej itd. vnovič razneli vojna, ki bo še to, kar je ostalo, spremenila v pokopališče in razvaline. Evropska politika se pripravlja še na strašnejšo vojno kot je bila prejšnja. Mislil in pripravljala se na vojno, ki bi se godila v zraku ter bi pokončevala daleč za bojnimi črtami vse vasi in mesta, ženske in otroke in bi tako eden narod ubijal drugega. V novi vojni bi se iztrebili celi narodi in to kar bi ostalo, bi tudi bilo ranjeno na smrt. Nova vojna bi pomenila konec Evrope, njenega gospodarstva in njene kulture in drugi svetovni deli bi prišli na njeno mesto.

Strasti, ki so vojno začele in vodile, se še vedno ne morejo umiriti, ampak so se prenesle v polnem obsegu

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

18

Ko pa se je drugo jutro Kulonga prebudil, ni bilo več ne loka ne puščic.

Ujezilo ga je in prestrašilo. Pa huje se je ujezil ko prestrašil.

Preiskal je tla pod drevesom in preiskal je drevo pod ležiščem in nad njim, — pa nikjer ni bilo sledu o loku ne o puščicah ne o nočnem tatu.

Kulongo je stresla groza.

Svojo sulico je zagnal v Kalo in je ni imel časa pobrati, sedaj pa mu je izginil še lok s puščicami —. Brez orožja je bil, le nož je še imel.

Edina rešitev zanj je bila, da se brž pobere domov, kakor hitro ga noge nesejo.

Z naglimi koraki je pohitel po stezi. Vedel je, da nima več daleč.

Nekaj korakov v stran pa se je iz gostega vejevja pokazal Trzan in se tiho spustil za njim.

Lok in puščico je varno skrnil visoko v vrhu orjaškega drevesa, blizu pri tleh mu je z nožem odluščil košček skorje, gori v vrhu pa je nalomil vejo. Tako si je Trzan po džungli zaznamoval pota in zapomnil skrivališča, kjer je imel svoje zaloge.

Dohitel je Kulongo, skoraj nad njegovo glavo je bil. Vrv je držal zvito v desnici, pripravljen je bil, da jo vrže svojemu plenu na vrat.

Prej pa je še hotel zvedeti, kam potuje črni človek.

Ni mu bilo treba več dolgo čakati.

V temni džungli se je zasvetilo, gozd se je zredčil, še par skokov in bila sta na robu džungle.

Zavzel je gledal Trzan novi prizor, — naselbino črncev Mbongovega rodu.

V ospredju je ležala vas s številnimi, čedno oblikovanimi kočami, obdana s plotom. Onstran plota so bila polja in travniki.

Pa ni imel mnogo časa za opazovanje. Naglo je moral delati, sicer mu uide plen.

Kulonga je stopil iz temne sence pragozda. Še trenutek, pa bo prepozno.

Toda misel in dejanje sta si pri Trzanu sledila naglo ko blisk.

Dolga, tenka, pa močno spletena vrv je siknila iz vejevja mogočnega drevesa prav na robu džungle, za drobce sekunde je visela zanka nad glavo črnčevu — in legla mu je krog vratu.

Tako naglo je potegnil Trzan vrv k sebi in zadržnil zanko krog vratu svoji žrtvi, da se je Kulongi zadušil njegov prestrašeni klic v grlu.

Trzan je ovil vrv krog debla, se uprl ob vejo ter napel mišice, da bi potegnil svoj plen v drevo in ga varno obesil.

V tistem hipu pa se je zgenilo v njegovem srcu novo, neznano, čudno čustvo —.

Oči so obvisle Trzanu na črnem človeku, ki je krčil telo in lovil sapo. Še trenutek, pa bo mrtev —.

Trzan je spustil vrv, planil z drevesa, skočil k svoji žrtvi, oddrgnil zanko, si spet omotal vrv krog ramena in izginil nazaj v gosto vejevje —.

X.

Trzan obišče naselbino črncev.

Kaj mu je prišlo?

Trzan nikakor ni bil človek, ki bi se vdajal mehkim čustvom. O usmiljenju, o prizanesljivosti, o ljubezni do bližnjega in o drugih takih rečeh tistikrat še ni ve-

del ničesar. Džungla ne pozna čustev. Zanj za zob, oko za oko, življenje za življenje, to je njeno načelo. Ubitj, da si dobiš hrane, ubij, da si rešiš življenje, to je njena železna postava.

In te postave je življenje naučilo tudi Trzana.

Kot potomec mesojedov je hlepel po mesu. Zato je ubijal živali. Prijatelj je ni imel v džungli, razen Tantor, slona, in par tovarišev v Kršakovem rodu. Vsi drugi prebivalci džungle so bili njegovi kruti sovražniki. In ubil jih je, da si je rešil življenje.

Le eno dobbo lastnost je imel pri tem, pa tudi te se je naučil v džungli. Ni ubijal brez potrebe, ni ubijal za zabavo —. Ni se videl katerega svojih tovarišev, tudi ne Sabore ali katerekoli druge krvoločne roparice, da bi bila ubijala brez potrebe. Tudi Trzan tega nikdar ni storil.

Po zakonih džungle je bil črncem njegov sovražnik. Če bi se srečala, bi ga črncem ubil. Poslal bi vanj svoje tenke, smrtonosne vejice.

In da reši sebe, ga je moral ubiti. Dolgo je čakal na ugodno priliko. Ves dan ga je zasledoval, zanko mu je vrgel krog vratu. Potegniti ga je hotel na vejo in mu zasadiť nož v prsi —.

Pa ni storil tega.

V trenutku ko se je sovražniku zadržnila vrv okoli vratu, je izpregovoril v njegovem srcu glas, nov, nepoznan glas, ki ga še nikdar ni čul.

Ne ubijaj —!

Bral je v svojih knjigah o ljudeh. Črncem je bil človek, videl ga je na sliki. In on sam je bil tudi človek. Prvikrat v življenju je videl bitje, ki je bilo njegovega rodu, njemu podobno v vsem, izvzemši barvo.

Ali ljudje ubijajo drug drugega —?

Žal da tega ni vedel. Le to je zvedel iz knjig, da žive skupno v »hišah«.